

Změny ve výstavbě energetické infrastruktury v roce 2024

Kamila Havlínová, Jan Kořán

Advokátní kancelář KF Legal

Cílem tohoto příspěvku je poukázat na některé novinky, které mohou přispět k urychlení výstavby energetické infrastruktury, se zaměřením na stavby a zařízení distribuční soustavy o napětí 110 kV. Článek se věnuje aktuální novele zákona o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury (dříve známého jako „liniový zákon“), která nabyla účinnosti od 1. 1. 2024.

Česká republika je povinna začlenit do českého právního řádu cíle související s rozvojem obnovitelných zdrojů, mj. podstatné zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů, zrychlení povolovacích procesů, stanovení domněnky, že plánování, výstavba a provoz zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, jejich připojení k distribuční soustavě, samotná související distribuční soustava a skladovací zařízení jsou ve veřejném zájmu, atd. S tím se pojí nutnost posílení kapacity, modernizace a připravenosti rozvodných sítí, tedy přenosové soustavy a distribučních soustav. Novela zákona reflektuje potřebu těchto změn.

Dne 29. 12. 2023 byl publikován zákon č. 465/2023 Sb. (**novela**), kterým se změnil s účinností od 1. 1. 2024 mimo jiné zákon č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury, ve znění pozdějších předpisů (**zákon o urychlení výstavby**). Novela změnila i název tohoto předpisu, dříve známého jako „liniový zákon“, nyní pojmenovaného jako „zákon o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury“. Tato spíše neobvyklá změna názvu předpisu odráží rozšíření jeho působnosti, která dopadá kromě liniových staveb i například na tzv. stavby pro energetickou bezpečnost (jimiž jsou jaderné elektrárny), dobíjecí stanice a další stavby energetické infrastruktury.

Tento článek se věnuje konkrétním změnám zavedeným novelou, a to z pohledu výstavby energetické infrastruktury se zaměřením na stavby a zařízení distribuční soustavy o napětí 110 kV včetně transformovny 110 kV (**stavby distribuční soustavy 110 kV**).

Stavby distribuční soustavy 110 kV potřebují pro svou realizaci nejen povolení (z hlediska veřejnoprávního), ale také oprávnění k umístění (z hlediska soukromoprávního). Působnost zákona o urychlení výstavby se může vztahovat na řízení, která jsou součástí širší přípravy realizace těchto staveb, tedy nejen na územní a stavební řízení, ale i na případné řízení o vyvlastnění nezbytných práv

k potřebným pozemkům. Níže popsané změny, zavedené novelou, se dotkly obou těchto oblastí. Tyto změny kládou vyšší nároky jak na investory staveb, tak zejména na ty, kteří se výstavbě těchto staveb chtějí bránit.

Je-li řeč o řízení dle stavebního zákona, pro úplnost doplňujeme, že dne 1. 1. 2024 nabyl účinnosti zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon (**NSZ**). Pro období od 1. 1. 2024 do 30. 6. 2024 bylo nicméně stanoveno tzv. přechodné období, v jehož průběhu se u většiny stavebních záměrů (s výjimkou vyhrazených staveb) bude postupovat dle dosavadního stavebního zákona č. 183/2006 Sb. (SZ). Stavby distribuční soustavy 110 kV budou také zatím posuzovány dle SZ.

Ustanovení § 2 zákona o urychlení výstavby upravuje prostředky, které mají urychlit řízení v působnosti tohoto zákona. Může se jednat například o územní a stavební řízení (dle NSZ se bude jednat o řízení o povolení záměru) nebo o vyvlastňovací řízení. Tato řízení zkráceně označujeme, v souladu se zněním zákona, jako „řízení podle § 1“. Hlavní změny přehledně shrnujeme níže:

- **Pokud má soud žalobě proti rozhodnutí vydanému v řízení podle § 1 přiznat odkladný účinek, musí se o to požádat společně s podáním správní žaloby, ne později (§ 2 odst. 4 zákona o urychlení výstavby).**

Totéž platí i pro opravné prostředky proti rozhodnutí soudu o žalobě. Již nebude možné požádat o přiznání odkladného účinku (odložení právní moci a vykonatelnosti napadeného rozhodnutí do doby rozhodnutí o opravném prostředku) kdykoliv v průběhu řízení.

- **Správní orgány ani soudy nebudou vyzývat k odstranění vad podání a nebudou přihlížet k jejich pozdějšímu odstranění (§ 2 odst. 8 zákona o urychlení výstavby).** Účastníci řízení nově musejí dbát na to, aby podali své námítky, odvolání či rozklad ve lhůtě stanovené pro jejich podání bez vad, resp. úplné. Správní orgány nebudou vyzývat k odstranění nedostatků těchto podání a nebudou ani přihlížet k pozdějšímu odstranění

případných vad. Stejně pravidlo platí i pro žaloby v případném následném soudním přezkumu.

Měla by tedy odpadnout neúplná nebo blanketní podání, sepisy výzev k odstranění vad, doručování těchto výzev, odstraňování vad v dodatečně poskytnuté lhůtě, apod. Eliminací minimálně těchto kroků by mělo být řízení urychleno.

Na straně jedné to znamená urychlení řízení, na straně druhé nutnost na straně subjektů, které se záměrem nesusouhlasí, postupovat obezřetně a rychle při zpracování podání, aby nepřišly o možnost hájit svá práva v předmětném řízení. Máme přitom za to, že zůstává zachována možnost požádat o zmeškání úkonu dle § 41 správního řádu.

- **Novela přináší možnost rychlejšího projednání odvolání proti rozhodnutí vydanému v řízení podle § 1 (§ 2 odst. 9 zákona o urychlení výstavby).** V odvolání proti rozhodnutí vydanému v řízení podle § 1 je potřeba vylíčit vše podstatné ideálně hned, nejpozději pak do konce lhůty pro podání odvolání. Není-li v této lhůtě tvrzeno, v čem je spatřován rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí (věcné nedostatky) nebo předcházejícího řízení, správní orgán na to již neupozorňuje a nevyzývá k odstranění tohoto nedostatku. Postup bude dále takový, že odvolací správní orgán přezkoumá pouze zákonnost napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení.

- **Při výměně nadzemní stavby distribuční soustavy 110 kV lze v zastavěném území zachovat její umístění nad zemí a nevyžaduje se kabelizace (§ 2b odst. 1 zákona o urychlení výstavby).** S účinností od 1. 1. 2024 byl zákonem č. 284/2021 Sb. novelizován § 2b zákona o urychlení výstavby tak, že bylo postaveno najisto, že při výměně těchto nadzemních staveb lze v zastavěném území zachovat jejich umístění nad zemí.

Tato změna je v pozměňovacím návrhu, kterým byla zavedena, odůvodněna mimo jiné takto: „*Totíž v případech, kde je již vedení 110 kV umístěno nad zemí, je mnohdy ukládání pod terén v zastavěném území jen stěží možné, technicky složité, ekonomicky neadekvátně nákladné a zejména, ve mnoha případech i více zatěžující pro životní prostředí a obyvatelstvo. Proto je třeba preferovat možnost nadále vést, až na výjimky, tato distribuční vedení nad zemí. Kategorické umístování pod zem je často problematické například v průmyslových oblastech proto, že na vedení v této napěťové hladině totiž navazují přípojky a další zařízení velkých průmyslových podniků a výroben elektrické energie, které jsou vedeny rovněž nad zemí. Jejich případné uložení do země, tak aby mohly technicky navázat na podzemní řešení obnoveného (nového) vedení, by znamenalo podmínění obnovy těchto sítí obrovskými navazujícími investicemi jak ze strany provozovatele distribuční soustavy, tak ze strany obnovou dotčených účastníků trhu s elektřinou.*“

- **Přílohou žádosti o odnětí nebo omezení pozemků určených k plnění funkcí lesa nově nemusí být vy-**

jádření odborného lesního hospodáře (§ 2h odst. 3 zákona o urychlení výstavby).

K podání žádosti o odnětí nebo o omezení pozemků určených k plnění funkcí lesa podle lesního zákona pro účely stavby energetické infrastruktury, pro kterou je stanoven účel vyvlastnění zákonem, není nově potřeba připojovat vyjádření odborného lesního hospodáře nebo právnické či fyzické osoby pověřené touto funkcí. Tuto náležitost žádosti stanovuje § 1 písm. k) vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 77/1996 Sb.

Další skupina změn se vztahuje k expropriaci – vyvlastňovacímu řízení. Jak bylo již zmíněno, součástí výstavby energetické infrastruktury je i majetkoprávní příprava, přičemž § 3 zákona o urychlení výstavby upravuje postupy před a v průběhu vyvlastňovacího řízení.

- **Nepřípustná je námitka vyvlastňovaného požadující změnu stavby rozpornou s povolením záměru (§ 3 odst. 7 zákona o urychlení výstavby).** Nově je stanoveno, že v řízení o vyvlastnění se nepřihlíží k námitce vyvlastňovaného požadující změnu stavby, pokud by taková změna byla v rozporu s územním rozhodnutím, společným povolením nebo rozhodnutím o povolení záměru. Tyto námitky nejsou ve vyvlastňovacím řízení způsobilými námitkami.

- **Zrychlení doručování do ciziny ve vyvlastňovacím řízení (§ 3 odst. 8 zákona o urychlení výstavby).**

Je-li doručováno v rámci vyvlastňovacího řízení do ciziny, platí, že dnem doručení je třicátý den ode dne, kdy byla písemnost odeslána prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, pokud nebylo doručeno dříve.

Obdobná právní úprava platila a platí pro doručování do ciziny v řízení s velkým počtem účastníků, což ale typicky nebývá vyvlastňovací řízení (§ 2 odst. 6 zákona o urychlení výstavby) a pro doručování do ciziny před samotným zahájením vyvlastňovacího řízení v rámci doručování návrhu smlouvy o získání potřebných práv k pozemku pro uskutečnění účelu vyvlastnění (§ 5 odst. 1 zákona o vyvlastnění). S ohledem na zákonnou dikci těchto ustanovení se zřejmě má písemnost za doručenu třicátý den od odeslání, i kdyby bylo do ciziny prokazatelně doručeno jindy. Tomu nové ustanovení předchází a stanoví, že může být doručeno i jindy, nejpozději však třicátý den.

- **Nové podmínky ve vyvlastňovacím řízení týkající se práv potřebných pro uskutečnění stavby energetické infrastruktury vymezené v územním rozvojovém plánu nebo v zásadách územního rozvoje**

a uvedeně v příloze k zákonu o urychlení výstavby (§ 3 odst. 9 zákona o urychlení výstavby). Rozhodnutí o vyvlastnění obsahuje výrok o vyvlastnění práv k pozemku a výrok o náhradě za vyvlastnění. Nově je stanoveno, že odvolání proti výroku o vyvlastnění (u staveb vymezených v předchozí větě) není přípustné. Pokud se chce vyvlastňovaný proti výroku o vyvlastnění práv k jeho pozemku bránit, musí podat rovnou správní žalobu. Podá-li současně odvolání proti výroku o náhradě za vyvlastnění, zaplatí vyvlastnitel vyvlastňovanému zálohu na náhradu za vyvlastnění. Ustanovení upravuje také způsob vyrovnání případného rozdílu mezi výší zálohy a náhrady stanovené rozhodnutím o odvolání.

• **Proti mezitímnímu rozhodnutí u staveb distribuční soustavy 110 kV včetně transformovny 110 kV nelze nově podat odvolání (§ 4b zákona o urychlení výstavby).** To představuje urychlení cesty k získání pravomocného mezitímního rozhodnutí a možnosti zahájit či dokončit stavbu. Tato změna byla v rámci legislativního procesu odůvodněna rozvojem obnovitelných zdrojů energie, na který musí distribuční společnosti urychleně reagovat posilováním distribučních sítí, zejména pak jejich páteřních vedení na napěťové hladině 110 kV.

Z důvodu podpory větší efektivity a rychlosti výstavby vybraných staveb v situacích, kdy je vyvlastňovací řízení prodlužováno výhradně sporem o výši náhrady za vyvlastnění, byla v liniovém zákoně již dříve zavedena možnost vydání tzv. mezitímního rozhodnutí, ovšem původně pouze u staveb vymezených přílohou zákona. Později byla tato možnost zavedena i pro jiné stavby energetické infrastruktury neuvedené v příloze zákona, ale s možností podat proti mezitímnímu rozhodnutí odvolání. Dospěje-li vyvlastňovací úřad ve vyvlastňovacím řízení k závěru, že podmínky pro vyvlastnění jsou s výjimkou určení výše náhrady za vyvlastnění splněny, vydá na žádost vyvlastnitelů mezitímní rozhodnutí. Mezitímním rozhodnutím je rozhodnuto o vyvlastnění, poté je samostatným výrokem rozhodnuto pouze již jen o náhradě za vyvlastnění. Po nabytí právní moci mezitímního rozhodnutí může vyvlastnitel zahájit realizaci stavby, aniž by bylo nutné vyčkat na rozhodnutí o výši náhrady.

Přínos novely spočívá v tom, že **u staveb a zařízení distribuční soustavy o napětí 110 kV včetně transformovny 110 kV platí, že proti mezitímnímu rozhodnutí o vyvlastnění nelze podat odvolání.** To představuje urychlení cesty k získání pravomocného mezitímního rozhodnutí a možnosti zahájit či dokončit stavbu.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, novela zákona o urychlení výstavby zavedla hned několik nástrojů použitelných v řízeních v působnosti tohoto zákona, které mohou přispět k urychlení výstavby posuzované energetické infrastruktury, ať už z hlediska povolovacích procesů, tak i z hlediska majetkoprávní přípravy pro realizaci stavby.

Domníváme se přitom, že lze zákon o urychlení výstavby za určitých okolností aplikovat a žádat o vydání mezitímního rozhodnutí o vyvlastnění i ve vztahu

k již existujícím stavbám. Nebude-li totiž kumulativně splněna podmínka jak stavebně technického, tak i veřejnoprávního dokončení stavby energetické infrastruktury podléhající zákonu o urychlení výstavby, na takové stavby by se měl dle našeho soudu zákon o urychlení výstavby vztahovat, neboť se jedná o stavby dosud ne zcela zrealizované. To poskytuje možnost žádat o vydání mezitímního rozhodnutí také v situacích, kdy byla stavba distribuční soustavy 110 kV již zahájena a částečně zrealizována (přes absenci soukromoprávního titulu – věcného břemene) a zároveň provozovatel distribuční soustavy nezmařil zřízení věcného břemene ve smyslu poslední věty § 25 odst. 4 energetického zákona. Energetický zákon totiž umožňuje zahájit vyvlastňovací řízení i v případech, kdy je stavba, pro kterou se právo odpovídající věcnému břemeni vyvlastňuje, zřizována, nebo již dokonce byla zřízena; musí však být splněna podmínka, že zřízení věcného břemene nezmařil provozovatel distribuční soustavy.

Definitivní vyhodnocení novely pochopitelně bude možné učinit teprve na základě praktických zkušeností s jejím naplňováním. Nepochybně je však novela dobrým příslibem zjednodušení a hlavně zkrácení boje proti nečinnosti či obstrukcím.

Mgr. Kamila Havlíková

je absolventkou magisterského studia na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (obor Právo a právní věda). S Advokátní kanceláří KF Legal, s. r. o., spolupracuje od roku 2016 jako advokátní koncipientka a od roku 2019 jako advokátka. Při výkonu advokacie se zaměřuje zejména na právo životního prostředí, energetické, stavební či občanské právo. Má bohaté zkušenosti s řízeními před správními orgány a správními soudy.

Mgr. et Mgr. Jan Kořán

souběžně absolvoval magisterské studium na Právnické fakultě Univerzity Karlovy (obor Právo) a bakalářské a magisterské studium na Fakultě sociálních věd UK (obor Politologie). Od počátku své profesní dráhy působí v advokacii. Od roku 2007 je Jan Kořán advokátem a společníkem v Advokátní kanceláři KF Legal, s. r. o. Při výkonu advokacie se dlouhodobě specializuje na oblast energetického práva a oblast práva životního prostředí a poskytuje právní služby klientům z této oblasti, věnuje se rovněž přednáškovým činnostem. V rámci své praxe se zabývá nejrůznějšími otázkami souvisejícími s energetikou, zejména elektroenergetikou a teplárenstvím a podporou obnovitelných zdrojů energie. Je členem rozkladové komise Energetického regulačního úřadu a také členem pracovní komise Legislativní rady vlády. V oblasti životního prostředí se zabývá mj. problematikou odpadů, územním a stavebním řízením, posuzováním vlivů na životní prostředí (EIA), nakládáním s radioaktivními odpady, nakládáním s vodami atd., podílí se i na legislativních pracích.